

Utlåtande 2013:136 RIII (Dnr 315-1133/2013)

Energiplan för Stockholm

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Energiplan för Stockholm, bilaga 2 till utlåtandet, godkänns.

Föredragande borgarrådet Regina Kevius anför följande.

Ärendet

Kommunfullmäktige gav i samband med antagandet av stadens nya översiktsplan *Promenadstaden* stadsbyggnadsnämnden i uppdrag att göra en ny energiplan för Stockholm. Ett förslag till energiplan har varit på remiss och stadsbyggnadsnämnden godkände i december 2012 stadsbyggnadskontorets förslag till fortsatt inriktning av arbetet. Efter beslutet har ett bearbetat förslag tagits fram som kompletterar de övriga dokument som finns i staden rörande klimat- och energifrågor.

Beredning

Ärendet har beretts av stadsbyggnadsnämnden. Redogörelse för samtliga instansers yttranden, såväl inom som utom Stockholms stad, finns i bilaga 3, remissammanställning från samråd.

Mina synpunkter

En hållbar stadsutveckling kännetecknas av en tät och funktionsblandad bebyggelse, levande stadsmiljö och funktionella kopplingar till omkringliggande naturmiljö, lokal handel och service.

Energiplanen, som är underordnad översiktsplanen *Promenadstaden*, syftar till att dra upp riktlinjerna för stadens energianvändning och energiförsörjning samt att ge en översiktlig bild av de närmaste årens utmaningar. Den är ett planeringsunderlag som övergripande utvecklar översiktsplanens skrivningar och planeringsinriktningar, inte ett handlings- eller åtgärdsprogram. Den senare rollen fylls av *Stockholms miljöprogram*, vilket i sin senaste version antogs av kommunfullmäktige den 30 januari 2012. Stockholms miljöprogram omfattar sex övergripande inriktningsmål som knyter an till de nationella miljö kvalitetsmålen.

Jag föreslår kommunfullmäktige att godkänna förslaget till energiplan för Stockholm.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Förslag till Energiplan för Stockholm
3. Remissammanställning från samråd

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet Daniel Helldén (MP) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

1. Att Energiplan för Stockholm, bilaga 2, godkänns till en del.
2. Att inför det fortsatta arbetet uppdras åt kontoret att tydliggöra och beskriva ansvarsroller för direkt berörda kontor
3. Att skärpa energikraven på 55kWh/kvm och år vid nyproduktion av bostäder på stadens mark
4. Att målet för energieffektiviseringar höjs till 30 procent fram till år 2015.
5. Att biltrafiken år 2030 ska ha minskat med 30 procent jämfört med 2010.
6. Att målet om utsläpp av CO₂e per stockholmare sätts till högst 2,0 ton år 2018
7. Staden ska utreda möjligheterna att lagra torrsopor under sommarperioden.
8. Samt att vidare anföras följande:

Det är mycket bra att staden arbetar fram en ny energiplan. Teknikutvecklingen inom området är snabb varför det är bra med kontinuerliga uppdateringar. Energiplanen

syftar till att dra upp riktlinjerna för stadens energianvändning och energiförsörjning samt ge en översiktlig bild av de närmaste årens utmaningar för att kunna bli en energieffektivare och på längre sikt en fossilbränslefri stad. Redan år 2005 antog kommunfullmäktige i staden ett långsiktigt mål att nå ett fossilbränslefritt Stockholm 2050.

Energiplanen är inte ett handlings- eller åtgärdsprogram för att minska utsläpp och energianvändning men vi anser att energiplanens planeringsinriktningar och dess beskrivningar är vagt formulerade. Målet om en fossilbränslefri stad år 2050 är visionärt och kommer att kräva stora insatser. Just därför borde Energiplanen vara mer specifik i att identifiera prioriterade områden för att nå ett fossilbränslefritt Stockholm 2050.

Mycket av det som står beskrivet i byggsektorsdelen är självklarheter. Energiplanen riskerar bli verkningslös, i alla fall vad gäller byggsektorsdelen, om planen endast med stöd av vaga formuleringar beskriver hur staden genom exempelvis markanvisningar och upphandlingar kan ställa högre miljökrav. Staden spelar i själva verket genom sitt markinnehav en mycket viktig roll i strävan om ett fossilbränslefritt Stockholm 2050. Mer kraft i Energiplanen borde därför ägnas åt att beskriva hur staden genom sitt exploateringskontor ska agera för att skriva markanvisningar som verkligen leder till en hållbar utveckling och till en minskning av energianvändningen! Även stadens energikrav på 55kWh/kvm och år vid nyproduktion av bostäder på stadens mark borde skärpas. Det finns exempel i Sverige som visar att det är fullt möjligt att komma ner på nivåer under 50kWh/kvm och år vid nyproduktion. Sist undrar vi hur Energiplanen relaterar till EU – direktivet nära nollbyggnader?

Staden ska genom energieffektiviseringar minska energianvändningen i den egna verksamheten med minst 30 procent till år 2015.

Transportsektorn är sannolikt den största utmaningen. Genom satsningar på kollektivtrafik, och skapa bättre förutsättningar för gång och cykel kan möjligheter för miljövänligt resande skapas. Biltrafiken behöver minska i regionen och detta bör vara ett tydligt mål i sig där ekonomiska styrmedel och andra åtgärder kan bidra till måluppfyllelsen. Biltrafiken ska år 2030 minska med 30 procent jämfört med 2010. Stora satsningar på en övergång till mer miljövänliga fordonstransport behöver göras, till exempel genom biogas och elfordon.

Energiplanen diskuterar behovet av lagring av energi. Det skulle skapa nya förutsättningar på elmarknaden, men möjligheten finns indirekt redan nu. Som Energiplanen nämner kan lagring av stora mängder vatten i vattenmagasin ses som en lagring av energi. På samma sätt bör staden tillsammans med Fortum och andra berörda aktörer i regionen utreda möjligheterna att lagra torrsopor under sommarperioden. Under sommaren bränns soporna och mycket energiskapas som aldrig kommer till användning. Genom att lagra torrsopor kan dessa användas som spetskraft under perioder då behovet av energi är stort.

Staden ska sammantaget verka för att utsläppen av växthusgaser minskar till högst 3,0 ton

CO₂e per stockholmare till år 2018. Möjligheten att se över systemgränserna bör även göras för att i ett ytterligare mått bättre kunna mäta det totala utsläppet av växthusgaser per stockholmare.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden Karin Wanngård och Roger Mogert (båda S) enligt följande.

Vi kan konstatera att energiplanen samt andra styrdokument på området klimat, miljö och energi sett annorlunda ut och varit mer ambitiös med en socialdemokratisk majoritet i Stockholms stad. Målen och verksamheten för hållbar avfallshantering och förnyelsebar energi hade varit skarpare och mer utvecklade. Vi tror att det är viktigt att staden gör det lätt att välja rätt, och vill att Stockholm ska gå före i klimat- och energifrågor.

Mot ovan beskriven bakgrund är det ändå positivt att energiplanen nu kan antas och är väl avstämd med andra styrdokument inom miljö- och energiområdet. Förhoppningsvis kommer det underlätta implementerandet av stadens energipolitik.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Energiplan för Stockholm, bilaga 2 till utlåtandet, godkänns.

Stockholm den 2 oktober 2013

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Regina Kevius

Ulrika Gunnarsson

Reservation anfördes av Åsa Jernberg och Stefan Nilsson (båda MP) med hänvisning till reservationen av (MP) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av Karin Rågsjö (V) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

1. Att avslå förslaget
2. Samt att därutöver anföra

Vänsterpartiet har som mål att skapa ett fossilfritt samhälle redan 2030. Vi kan därför inte stödja förslaget redan av detta skäl. Avgörande är att privatbilismen reduceras

kraftfullt, att kollektivtrafiken byggs ut och tillgängliggörs i motsvarande mån och att "Förbifarten" stoppas och de 60 miljarder denna kostar görs tillgängliga för andra satsningar.

Vi vill därutöver tillägga att det är viktigt att parallellt redovisa de totala klimateffekterna av samhällets hela verksamhet och effekterna av de utsläpp som kan påverkas genom lokala, regionala och nationella beslut.

Särskilt uttalande gjordes av Karin Wanngård, Olle Burell och Emilia Bjuggren (alla S) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (S) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Kommunfullmäktige gav i samband med antagandet av stadens nya översiktsplan *Promenadstaden* stadsbyggnadsnämnden i uppdrag att göra en ny energiplan för Stockholm. Ett förslag till energiplan remitterades till Länsstyrelsen, Tillväxt, Miljö och Regionplanering (TMR), Fortum Värme samägd med Stockholms stad, Huddinge kommun, Järfälla kommun, Sundbybergs stad, Stockholm Stadshus AB, Exploateringsnämnden, Miljö- och Hälsoskyddsnämnden, Trafikkontoret, Svenska Bostäder, Stockholmshem, Familjebostäder, Stockholms Hamn, Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB), Storstockholms Brandförsvaret, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd, Östermalms stadsdelsnämnd samt till Stockholm Byggmästareförening (se bilaga 3). Stadsbyggnadsnämnden godkände i december 2012 stadsbyggnadskontorets förslag till samrådsredogörelse och fortsatt inriktning av arbetet. Efter beslutet har ett bearbetat förslag tagits fram som kompletterar de övriga dokument som finns i staden rörande klimat- och energifrågor.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 13 juni 2013 att godkänna förslag till energiplan för Stockholm och att överlämna det till kommunfullmäktige för antagande.

Reservation anfördes av Daniel Helldén m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Tomas Rudin m.fl. (S), *bilaga 1*.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 21 maj 2013 har i huvudsak följande lydelse.

Utlåtande

Uppdraget

Stadsbyggnadsnämnden fick den 15 mars 2010, vid samma tillfälle som översiktsplanen antogs, i uppdrag av kommunfullmäktige att göra en ny energiplan för Stockholm. De dokument som fullmäktige hänvisade till var översiktsplanen, den regionala utvecklingsplanen, Stockholms stads miljöprogram och stadens signering av Covenant of Mayors-avtalet.

Process

Ett förslag till energiplan har varit på samråd under tiden 1 juni till den 31 augusti 2012. De flesta remissinstanser var positiva till förslaget, men efterfrågade ett klarläggande av vilken status energiplanen har i förhållande till andra dokument i staden som behandlar energi- och klimatfrågor. I samrådsversionen hade kontoret föreslagit att energiplanen, förutom att vara en kommunal energiplan, också skulle utgöra ett tematiskt tillägg till översiktsplanen Länsstyrelsen ansåg dock inte att planen var tillräckligt preciserad för att kunna utgöra ett tematiskt tillägg. De delade också stadsbyggnadskontorets bedömning att en miljöbedömning av planen inte är nödvändig.

Stadsbyggnadsnämnden godkände den 13 december 2012 stadsbyggnadskontorets redovisning av samrådet och den föreslagna inriktningen av det fortsatta arbetet som innebar att planen efter revidering skulle få status som ett planeringsunderlag till översiktsplanen, men inte utgöra ett tematiskt tillägg. Energiplanen har nu reviderats med beaktande av inkomna remissynpunkter. Det reviderade förslaget stämts av med främst miljöförvaltningen som utarbetat en färdplan för ett fossilbränslefritt Stockholm 2050. (Se vidare nedan)

Revideringar sedan samrådsförslaget

I det nu bearbetade förslaget har kontoret i enlighet med stadsbyggnadsnämndens beslut i december 2012 gjort följande tillägg och bearbetningar.

Planen har utformats som ett planeringsunderlag och blir inte ett tematiskt tillägg till översiktsplanen. Planen har kompletterats med mer information och kartor över bensinstationer, biogasproduktionsanläggningar och liknande.

De redovisade styrdokumenterna har kompletterats med avfallsplanen och handlingsprogrammet för ökat matinsamling. Matrisen över mål för energi- och klimatarbetet har kompletterats med de regionala målen.

Avsnittet om de övergripande strategierna har resonemanget om resurshushållning bland annat utifrån valet av uppvärmningssystem utvecklats och nyanserats.

Slutligen har texterna om tredjepartstillträdet (TPA) aktualiserats.

Planeringsinriktningarna är desamma med undantag för att planeringsinriktningen om tredjepartstillträdet som tagits bort.

Stadsbyggnadskontoret föreslår nu att planen antas av kommunfullmäktige som en energiplan enligt lagen om kommunal energiplanering och samtidigt som ett planeringsunderlag till översiktsplanen som utvecklar översiktsplanens fokusområde ”Nya energilösningar och tekniska försörjningssystem”.

Kommunal energiplanering

Enligt lagen om kommunal energiplanering (1977:439, med ändringar 1998) ska varje kommun ha en aktuell plan för tillförsel, distribution och användning av energi. Planen ska antas av kommunfullmäktige. Formen och omfattningen av planen är inte reglerad.

Förutsättningarna för kommunal energiplanering har förändrats med avregleringen

av energimarknaden och lagstiftningen har inte anpassats därefter. Framförallt har medvetenheten om sambandet mellan klimat och energi blivit allt viktigare. Stadsbyggnadskontorets bedömning är att den kommunala energiplaneringen framöver kommer att ersättas av andra klimat- och energidokument som de flesta kommuner idag har tagit fram.

Aktualitetsprövning av översiktsplanen

Stadsbyggnadsnämnden godkände den 7 mars 2013 kontorets förslag till fortsatt arbete med "Fokus Promenadstaden – mot en uppdaterad översiktsplan" som bland annat innebär ett ställningstagande till översiktsplanens aktualitet. De texter som ingår i översiktsplanens planeringsinriktningar och fokusområden är översiktliga och utvecklar inte de frågeställningar som kan vara aktuella i olika planeringssituationer. Energiplanen kompletterar därför översiktsplanens skrivningar med en mer detaljerad och fördjupad information rörande energifrågorna.

Förslaget till energiplan

Två delar

Förslaget till energiplan består av två delar. Den första delen sammanfattar de viktigaste mål och riktlinjerna för stadens energi - och klimatarbete samt redogör för de utmaningar och svåra frågor som måste hanteras om staden ska uppnå de ambitiösa klimatmålen. Avsnittet innehåller en målmatrix med olika mål för utsläpp, energianvändning, förnybara bränslen och energiproduktion som har angetts på olika nivåer från EU till stadens miljöprogram. Vidare redogörs för de målkonflikter som uppstår vid val av uppvärmningssystem samt ambitionen att ha en god resurshållning.

Den andra delen tar upp de tre samhällssektorerna energiproduktion, transporter och bebyggelse och redogör för hur sektorn fungerar idag samt vilka planeringsinriktningar som det är viktigt att arbeta efter. Energisektorns tillförsel och distribution av olika typer av bränslen beskrivs samt hur och var el, fjärrvärme, kyla, stadsgas och biogas produceras. I avsnittet om transporter beskrivs ansträngningarna att nå ett hållbart resande och behovet av fler alternativa drivmedel.

Bebyggelseavsnittet redogör för stadens möjligheter i PBL och markanvisning att ställa krav på låg energianvändning i ny bebyggelse samt översiktsplaneringens ambitioner att skapa den täta staden. Energiplanen har under respektive avsnitt ett antal planeringsinriktningar. De är:

Övergripande strategier

- Minska energianvändningen i alla sektorer
- Effektivisera bränsleresurserna
- Effektivare sätt att lagra energi
- Uppmuntra en hållbar livsstil genom smarta lösningar

Energisektorn

- Stadens energiförsörjning måste tryggas

- Fjärrvärmens byggs ut och blir mindre fossilbränsleberoende
- Öka biogasproduktionen
- Stimulera lokalt producerad energi i ett integrerat värmesystem

Transportsektorn

- Planera för ett hållbart resande
- Satsa på en ökning av alternativa drivmedel och bilinnehav
- Energisnåla transportlösningar bör främjas
- Godstransporternas energieffektivitet bör ökas
- Fortsätt satsa på fler miljöbilar

Bebyggelsesektorn

- Planera för en tät stadsstruktur
- Integrera energifrågor tidigt i program, planläggning och markanvisning
- Energieffektivisering i bebyggelsebeståndet är ett måste
- Fler energieffektiva hus med god arkitektur och integrerade värmesystem

Relation till andra styrdokument

Förutom energiplanen har staden andra dokument som behandlar klimat och energifrågor som miljöprogrammet, åtgärdsprogram för klimat och energi (inom ramen för Borgmästaravtalet, Covenant of Mayors) och avfallsplanen med handlingsprogrammet för insamling av matavfall. I förslaget till energiplan redogörs för de mål för energifrågorna som respektive dokument har och som också energiplanen utgår ifrån. De olika dokumenten omfattar inte exakt samma frågor och har tillkommit som en följd av olika beslut. Dokumenten är avstämnda mot varandra och ger en kompletterande information som är anpassad till skilda aktörer eller mottagare.

Färdplanen för ett fossilbränslefritt Stockholm 2050

Ett helt nytt styrdokument i staden är färdplanen för ett fossilbränslefritt Stockholm år 2050. Det är ett av de viktigaste målen i stadens miljöarbete och i budgeten för år 2012 fick miljöförvaltningen i uppdrag att ta fram en färdplan som visar hur staden kan bli fossilbränslefritt år 2050. Färdplanen, i form av en rapport, har den 12 mars 2013 godkänts av miljö- och hälsoskydds nämnden. Färdplanen är mer detaljerad och åtgärdsinriktad än energiplanen och redovisar vad som krävs för att staden ska klara målet om ett fossilbränslefritt Stockholm år 2050. Energiplanen och färdplanen kompletterar varandra, där energiplanen ger en bredare och mer översiktlig bild av de energifrågor som är aktuella för stadens invånare och verksamheter.

Förslag

Stadsbyggnadskontoret föreslår att stadsbyggnadsnämnden godkänner förslaget till energiplan för Stockholm och överlämnar det till kommunfullmäktige för antagande.

RESERVATIONER M.M.

Stadsbyggnadsnämnden

Reservation anfördes av Daniel Helldén m.fl. (MP) enligt följande.

Godkänna delar av förslag till Energiplan för Stockholm.

I det fortsatta arbetet uppdras åt kontoret att tydliggöra och beskriva ansvarsroller.

Att skärpa energikraven vid nyproduktion av bostäder på stadens mark.

Vidare anföra följande:

Miljöpartiet har tagit del av förslaget till energiplan för Stockholm som syftar till att fastställa riktlinjerna för stadens energianvändning och energiförsörjning samt som syftar till att ge en översiktlig bild av de närmaste årens utmaningar för Stockholm. Denna skrivelse kommer i huvudsak att fokusera på de delar av Energiplanen som hanterar byggsektorn.

Förslaget till energiplanen består av två delar. Den första delen sammanfattar de viktigaste mål och riktlinjerna för stadens energi - och klimatarbete samt redogör för de utmaningar och svåra frågor som måste hanteras om staden ska uppnå de ambitiösa klimatomålen. Den andra delen tar upp de tre samhällssektorerna energiproduktion, transporter och bebyggelse och redogör för hur sektorn fungerar idag samt vilka planeringsinriktningar som det är viktigt att arbeta efter. Planen har utformats som ett planeringsunderlag och blir inte ett tematiskt tillägg till översiktsplanen.

Målet om en fossilbränslefri stad år 2050 är visionärt och kommer att kräva stora insatser. Planens ansats att samordnas med avfallsplanen är bra då ett tvärsektorielt synsätt är bra för att uppnå målet om en fossilbränslefri stad. Energiplanen är inte ett handlings- eller åtgärdsprogram för att minska utsläpp och energianvändning men vi anser att energiplanens planeringsinriktningar och dess beskrivningar är för vagt formulerade. Miljöpartiet anser att Energiplanen borde vara mer specifik i att identifiera prioriterade områden för att nå ett fossilbränslefritt Stockholm 2050.

Bebyggelseavsnittet redogör för stadens möjligheter i PBL och markanvisning att ställa krav på låg energianvändning i ny bebyggelse samt översiktsplaneringens ambitioner att skapa den täta staden. Dessa ambitioner är bra och helt i linje med vår vision om hur vi uppnår ett hållbart Stockholm. Bebyggelseavsnittet redogör även hur staden genom byggnadstekniska åtgärder kan minska energianvändning och hur bostadsbeståndet är uppvärmt. All den information som redovisas utgör ett mycket bra planeringsunderlag men de planeringsinriktningar som Energiplanen relaterar till behöver helt klart skärpas till om EU-direktivet om att byggnaders energiprestanda senast 2021 vara ska vara näranollenergibyggnader och offentliga byggnader ska vara näranollenergibyggnader redan 2019.

Energiplanen riskerar bli verkningslös, i alla fall vad gäller byggsektorsdelen, om planen endast med stöd av vaga formuleringar beskriver hur staden genom exempelvis

markanvisningar och upphandlingar kan ställa högre miljökrav. Staden har genom sitt markinnehav en mycket viktig roll i strävan om ett fossilbränslefritt Stockholm 2050. Mer kraft i Energiplanen borde därför ägnas åt att beskriva hur staden genom sitt exploateringskontor ska agera för att skriva markanvisningar som verkligen leder till en hållbar utveckling och till en minskning av energianvändningen. Även stadens energikrav på 55kWh/kvm och år vid nyproduktion av bostäder på stadens mark borde skärpas. Det finns exempel i Sverige som visar att det är fullt möjligt att komma ner på nivåer under 50kWh/kvm och år vid nyproduktion.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden Tomas Rudin m.fl. (S) enligt följande.

Vi kan konstatera att energiplanen samt andra styrdokument på området klimat, miljö och energi sett annorlunda ut med en socialdemokratisk majoritet i Stockholms stad. Målen och verksamheten för hållbar avfallshantering och förnyelsebar energi hade varit skarpare och mer utvecklade. Vi tror att det är viktigt att staden gör det lätt att välja rätt, och vill att Stockholm ska gå före i klimat- och energifrågor.

Mot ovan beskriven bakgrund är det ändå positivt att energiplanen nu kan antas och är väl avstämd med andra styrdokument inom miljö- och energiområdet. Förhoppningsvis kommer det underlätta implementerandet av stadens energipolitik.